

מקורות לשיעור כללי: מבוא לסוגיות מוקצה

טעם ומקור לדין מוקצה

- נחמיה יג, פסוקים יד - יט.
- עיין בגמרא שבת דף קכג עמוד ב במשנה "ר' יוסי אומר", ובגמרא עד "ומביאים הערימות".
- ועיין בשולחן ערוך הרב או"ח סימן שח סעיף טז :

בימי נחמיה בן חכליה שהיו העם מזלזלים באיסור שבת, כמ"ש בימים ההם ראיתי ביהודה דורכים גתות בשבת ומביאים הערימות וגו'. עשו חכמים סיג וגדר לאיסור הוצאה, וגזרו על כל הכלים אע"פ שמלאכתם להיתר, שלא לטלטלם כלל אפילו לצורך תשמישן המיוחד להם, חוץ מן כוסות וקערות וסכין, וכיוצא בהם מהכלים הצריכים ביותר לסעודת השבת.

ואח"כ כשראו חכמים שחזרו העם להזהר קצת באיסור שבת. חזרו והתירו לטלטל כל כלי שמלאכתו להיתר לצורך גופו או לצורך מקומו.

ואח"כ כשראו שחזרו העם להזהר יותר חזרו והתירו לטלטל כל כלי שמלאכתו להיתר, אפילו לצורך הכלי עצמו. אבל לטלטל שלא לצורך כלל עדיין לא נמנו עליו חכמים להתירו, ונשאר עומד באיסורו שנאסר בגזרת חכמים שבימי נחמיה בן חכליה.

- רמב"ם הלכות שבת, פרק כ"ד הלכה י"ב - י"ג, והשגות הראב"ד שם.
- שבת קכד עמוד ב, מתחילת העמוד עד "וטלטול גופיה, לאו משום הוצאה היא?" ועיין ברש"י על ביצה דף יב עמוד ב ד"ה לפלגו באבנים.
- רמב"ן על התורה ויקרא פרק כג פסוק כד
- שאילתות דרב אחאי פרשת בשלח שאילתא מז :

שאלתא דאסיר להו' לדבי' ישר' למיכל ביומא דשבתא מידעם דהוה מוקצה מאיתמל לאכילה כגון תאני ועינבי דאסקינהו ליבושינהו ובין השמשות לא יבישו ויבישו למחר אסיר למיכל מינייהו דלא אזמין לאכילה מחולא דכתיב והכינו את אשר יביאו אמ' רבא מהאי קרא חול מכין לשבת וחול מכין ליום טוב ואין שבת מכין ליום טוב ולא יום טוב מכין לשבת ואפילו לרבי שמעון דלית ליה מוקצה דתני מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבילה לפני הכלבים רבי יהודה אומר אם לא היתה נבילה מערב שבת אסורה לפי שאיני מן המוכן ומאן תנא קמא דשרי ר' שמעון היא דשמעוני ליה דלית ליה מוקצה דתני ר' שמעון אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בה בשבת בגרוגרות וצימוקים מודה מדבעא מיניה רבי שמעון בר' מרבי פצעילי תמרים לרבי שמעון מהו אמר ליה אין מוקצה לרבי שמעון אלא גרוגרות וצימוקים בלבד וביצה דמיתילדא בין בשבת בין ביומא טבא אסורה למגמעה ואסורה לטלטלה דתניא אחד ביצה שנולדה בשבת ואחד ביצה שנולדה ביו' טוב אין מטלטלין אותה אלא לכסות בה את הכלי ולא לסמוך בה כרעי המטה אבל כופין עליה כלי בשביל שלא תשבר וספיקה אסור נתערבה באלף כולן אסורות ושאר פירי דאסקינהו ליבושינהו ולא יבישו בין השמשות פלוגתא דרבי יהודה ורבי שמעון רבי יהודה סבר מוקצה אינון ואסירין ורבי שמעון סבר לאו מוקצה אינון ושרו והילכתא כרבי שמעון ואיתמ' פליגו בה רב אחא ורבינא חד אמר בכל השבת כולה הילכתא כרבי שמעון לבר ממוקצה מחמת מיאוס ומאי נר ישן וחד אמר הלכה כרבי שמעון חוץ ממוקצה מחמת איסור והילכתא כר' שמעון לבר ממוקצה מחמת איסור ומאי נינהו נר שהדליקו בה באותה שבת דתניא מטלטלין נר חדש אבל לא ישן דברי רבי יהודה ר' מאיר אומ' כל הנרות מטלטלין חוץ מנר שהדליקו בה באותה שבת והלכה כמותו דהוה ליה מוקצה מחמת איסורו רבי שמעון אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת כבתה מותר לטלטלה ואין הלכה כמותו דקא שרי לטלטלה בשבת אבל לא כבת' לא ולא סבירא לן דהילכת' כוותיה בנר שהדליקו בה באותה שבת בין כבתה ובין לא כבתה דקמו להו רבי מאיר ורבי יהודה בחדא שיטתא ורבינא הוה מסייע להו והילכתא כמאן דמקיל דקיימי לן בכל התורה כולה רבינא לקולא ורב אחא לחומרא והילכתא כרבינא לקולא.

- השווה את דברי השאלתות לסוגיא בפסחים דף מז עמוד ב ועיין ברש"י שם, ובמסכת ביצה דף ב עמוד ב "אלא אמר רבא" עד "ואין שבת מכינה ליום טוב", וברש"י שם.

סוגי המוקצה השונים

- עיין ברמב"ם הלכות שבת פרק כה ופרק כו, ובשולחן ערוך או"ח סימן שח, ונסה לחלק את המקרים לסוגים שונים של גדרי מוקצה.

כרגיל דף המקורות מופיע גם באתר האינטרנט של הישיבה בקובץ pdf. ניתן למצוא את דף המקורות בקטגוריית בית המדרש בשיעורים על מסכת שבת, או בקישור 'שיעורים אחרונים' המופיע בדף הבית.